

VEREJNÁ VYHLÁŠKA

Oznámenie o prerokovaní Programu záchrany PP Kraľovianska horná jaskyňa v Sokole

Okresný úrad Žilina, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (ďalej len „Okresný úrad Žilina“), ako príslušný orgán štátnej správy ochrany prírody a krajiny v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa § 64 ods. 1 písm. c) a § 67 písm. c) bod 2. zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon OPaK“) a § 26 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“), Vám oznamuje zámer a zároveň Vás pozýva na **prerokovanie Programu záchrany prírodnej pamiatky Kraľovianska horná Jaskyňa v Sokole**, ktoré sa uskutoční

dňa 26. 7. 2017 o 9.00 hod.

na Správe Slovenských jaskýň, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš

Program záchrany o PP Kraľovianska horná jaskyňa v Sokole vypracovala Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Správa Slovenských jaskýň Liptovský Mikuláš, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš podľa prílohy č. 21 vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Program:

1. Prezentácia Programu záchrany (ŠOP SR, Správa slovenských jaskýň)
2. Návrhy, pripomienky (účastníci)
3. Proces schvaľovania (Okresný úrad Žilina, odbor starostlivosti o životné prostredie)

Do kompletného Programu záchrany o PP Kraľovianska horná jaskyňa v Sokole a jeho príloh je možné nahliadnuť na Okresnom úrade Žilina, odbore starostlivosti o životné prostredie, Námestie M. R. Štefánika 1, 010 01 Žilina; na Správe slovenských jaskýň, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš a na <https://www.minv.sk/?odbor-starostlivosti-o-zivotne-prostredie-73>

Účasť vlastníkov (nájomcov, správcov) dotknutých pozemkov je nutná.

Za deň doručenia Programu záchrany o PP Kraľovianska horná jaskyňa v Sokole sa podľa § 26 ods.2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, považuje 15. deň odo dňa vyvesenia tejto verejnej vyhlášky na úradnej tabuli Okresného úradu Žilina a na dočasnej úradnej tabuli dotknutej obce Kraľovany v okrese Dolný Kubín.

Okresný úrad Žilina žiada obec Kraľovany o zverejnenie verejnej vyhlášky najneskôr do 25.07.2017.

Svoje pripomienky a námiety k Programu záchrany PP Kraľovianska horná jaskyňa v Sokole zašlite písomne do termínu prerokovania, alebo ich uplatnite najneskoršie v deň prerokovania. V prípade neuplatnenia pripomienok do stanoveného termínu, Okresný úrad Žilina má za to, že súhlasíte s Programom záchrany PP Kraľovianska horná jaskyňa.

Okresný úrad Žilina
odbor starostlivosti o životné prostredie
Nám. M. R. Štefánika 1
010 01 Žilina
-5-

RNDr. Drahomíra Macášková
vedúca odboru

Prílohy:

Program záchrany o prírodnú pamiatku Kraľovianska horná jaskyňa v Sokole (koncept)
Potvrdenie o informovaní verejnosti (len obec Kraľovany)

Doručuje sa:

Obec Kraľovany, obecný úrad Kraľovany č. 186, 027 51 Kraľovany
 ŠOP SR, Správa slovenských jaskyň, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš
 Oblastná skupina Orava, Vladislav Mikula, Pelhřimovská 1191/5 026 01 Dolný Kubín
 Slovenská Speleologická Spoločnosť, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš
 Okresný úrad Dolný Kubín, Odbor starostlivosti o životné prostredie, Námestie slobody 1, 026 01 Dolný Kubín
 ŠOP SR, Správa NP Veľká Fatra, P. O. Hviezdoslava 38, 036 01 Martin

OKRESNÝ
URAD
ŽILINA

Telefón ++421/041/ 507 6806

Fax ++421/041/507 6809

E-mail Jan.Rybar2@minv.sk

Internet www.minv.sk

IČO 00151866

Program záchrany prírodnej pamiatky Kral'ovianska horná jaskyňa v Sokole (koncept)

1. Súčasný stav prírodnej pamiatky

1.1. Vyhodnotenie doterajšej ochrany prírodnej pamiatky

1.1.1. Východiskové údaje

a) Základné údaje

Podľa § 24 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon“) sú všetky jaskyne na území Slovenska prírodné pamiatky. V jaskyniach platia osobitné zákazové ustanovenia, ktoré určuje § 24 ods. 4 a 5 zákona. Všetky jaskyne sú podľa Ústavy Slovenskej republiky vo vlastníctve štátu a Štátnej ochrany prírody, Správa slovenských jaskýň ako odborná organizácia Ministerstva životného prostredia SR zabezpečuje starostlivosť a ochranu jaskýň na celom území Slovenskej republiky.

Kral'ovianska horná jaskyňa v Sokole (Rcis 1627) sa nachádza v geomorfologickom celku Veľká Fatra, v podcelku Šípska Fatra, v katastrálnom území obce Kral'ovany. Vchod do jaskyne východnej orientácie o rozmeroch 6 x 1,4 m sa nachádza v nadmorskej výške 512 m, v hornej časti starého lomu v Sokole. Z hľadiska vývoja sa jedná o fluviokrasovo-koróznu jaskyňu dlhú 437 metrov s deniveláciou 37 metrov. Významná je hlavne z geologického a geomorfologického hľadiska. Jej priestory využívajú ako zimovisko netopiere.

b) Podmienky ochrany

V zmysle § 24 ods. 4 zákona je **zakázaná činnosť** uvedená v bodoch nasledovne:

- a) vstúpiť alebo inak preniknúť do nej; zákaz sa nevzťahuje na vstup alebo iný prienik v súvislosti s výkonom štátneho dozoru alebo inej kontrolnej činnosti, s výkonom činnosti spojenej so zabezpečovaním odbornej starostlivosti o jaskyňu a jej ekosystémy, ak túto činnosť vykonáva alebo obstaráva organizácia ochrany prírody, na vstup do sprístupnenej jaskyne podľa odseku 15 a na vstup do verejnosti voľne prístupnej jaskyne podľa odseku 18,
- b) poškodzovať a ničiť chemickú a mechanickú výplň jaskyne, biotopy živočíchov a ostatné zložky a prvky jaskynného ekosystému,
- c) zbierať nerasty a skameneliny, archeologické nálezy, paleontologické nálezy a ich časti, chytať alebo usmrňať živočíchy,
- d) vykonávať činnosť meniacu stav vodných tokov, jazier a miest presakovania zrážkových vôd,
- e) vykonávať technické geologické práce, banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom,
- f) skladovať alebo vyrábať priemyselné výrobky, poľnohospodárske produkty a iné materiály,
- g) táborať, bivakovovať alebo zakladať oheň,
- h) vpustiť alebo ustajniť hospodárske zvieratá alebo domáce zvieratá,
- i) organizovať telovýchovné, športové alebo kultúrno-výchovné podujatie, ako aj iné spoločenské podujatie prístupné verejnosti,
- j) znečisťovať podzemné priestory,
- k) rušiť pokoj a ticho,
- l) umiestniť stavbu,
- m) umiestniť reklamné alebo propagačné zariadenie, informačnú tabuľu neslúžiacu na ochranu jaskyne alebo robiť reklamu na vstup do nesprístupnejnej jaskyne.

V zmysle § 24 ods. 5 zákona v jaskyni sa **súhlas** orgánu ochrany prírody vyžaduje na:

- a) zriadenie výskumnej stacionárnej stanice alebo výskumnej plochy,
- b) sprístupnenie a prevádzkovanie jaskyne alebo jej časti na kultúrno-výchovné účely, liečebné účely a na iné verejné sprístupnenie (ďalej len „sprístupnenie jaskyne“),
- c) vykonávanie prípravy alebo výcviku a s nimi súvisiacich činností ozbrojenými zborami, ozbrojenými silami, v oblasti civilnej ochrany, Hasičským a záchranným zborom, alebo zložkami integrovaného záchranného systému,
- d) inštaláciu alebo použitie zariadenia na svetelné a hlukové efekty, najmä na ohňostroj, laserové zariadenie, intenzívny svetelný zdroj, reprodukovanú hudbu,
- e) nakrúcanie filmu.

Výnimky z podmienok ochrany:

Oblastná jaskyniarska skupina Orava má platné rozhodnutie KÚŽP v Žiline č. 2011/00141-9/Tru zo dňa 29. 4. 2011 na speleologickú činnosť na území NP Veľká Fatra. Výnimka platí do 30. 4. 2017.

c) Charakteristika prírodných hodnôt

Po geologickej a geomorfologickej stránke sú jaskyne v Sokole **vrátane Kráľovianskej hornej** vytvorené v strednotriásowych gutensteinských vápencoch chočského príkrovu. Západnú časť ostrohy Kráľovianskeho meandra budujú triasové dolomity chočského príkrovu. Intenzívne skrasovatie karbonátov v ostrohe Kráľovianskeho meandra spôsobili vody prenikajúce z riečiska Váhu a alochtónneho potoka tečúceho z bočnej dolinky spod Suchého vrchu (1267 m n. m.). Z hľadiska genézy vznikli jaskyne rozpúšťaním vápencov najmä vo freatických podmienkach, sčasti sa remodelovali v epifreatických podmienkach pozdĺž hladiny podzemnej vody. Na základe výškovej polohy sa predpokladá, že vyššie položené jaskyne horizontálneho charakteru, medzi ktoré patrí aj Kráľovianska horná jaskyňa v Sokole, vznikli v strednom a vrchnom pleistocéne v závislosti na fázach zahľbovania doliny Váhu.

Kráľovianska horná jaskyňa v Sokole je dlhá 437 metrov pri prevýšení 37 metrov. Priebeh jaskynných chodieb má značne nevyrovnaný profil, paralelné zlomy a pukliny predisponovali smerovanie i tvar chodieb, horizontálna riečna modelácia tu zohrala menšiu úlohu ako v prípade blízkych jaskýň Ľudmila a Kráľovianska jaskyňa v Sokole. Hned za vchodom jaskyňa strmo stúpa nízkymi a úzkymi chodbami do šikmo uklonenej priestorov Cintorína a Veľkej siene. Z nich vybiehajú mnohé menšie odbočky s podobným charakterom. Iný charakter majú horizontálne priestory jaskyne objavené v roku 2015 – Sieň pagod a Kostnica, s relatívne rovným dnom a výškou takmer 7 metrov, ktoré sú výrazným miestom skrasovatenia so stretávaním rôznych smerov.

V Kráľovianskej hornej jaskyni sa nachádza bohatá sintrová výzdoba zastúpená hlavne stalaktitmi, stalagmitmi, stalagnátnmi vysokými až 2 metre, sintrovými pagodami, sintrovými nátekmi, záclonami a v menšej miere sintrovými jazierkami.

Z biospeleologickej hľadiska jaskyňa doposiaľ nebola podrobne sledovaná. V kontaktnej vchodovej zóne jaskyne boli pozorovaní zástupcovia dvojkridlovcov (Diptera), ulitníkov (Gastropoda) a roztočov (Acarina). V nedalekej Kráľovianskej (strednej) jaskyni v Sokole bol na hladine jazierok zachytený troglobiontný chvostoskok *Deuteraphorura kratochvili*, ktorý je viazaný len na jaskyne Západných Karpát, ako aj širšie rozšírené druhy chvostoskokov v jaskyniach Európy *Pygmarrhopalites pygmaeus* a *Megalothorax minimus*. Je pravdepodobné, že výskyt týchto druhov bude potvrdený aj na hladine jazierok v samotnej Kráľovianskej hornej jaskyni (Višňovská a Papáč, 2014). Z pozorovani chiropterológov vyplýva, že ju v zimnom období navštievujú netopiere. Ako hibernujúce druhy boli pozorované netopier veľký (*Myotis myotis*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) a netopier ostrouchý (*Myotis blythii*), v prechodnom období sa tu zistil aj netopier vodný (*Myotis daubentonii*).

1.1.2. Časový prehľad vykonaných opatrení

Kráľovianska horná jaskyňa v Sokole bola objavená pri ťažobnej činnosti v lome v 50. rokoch 20. storočia. Jej priestory následne opísal Bukovinský v 60. rokoch minulého storočia a zameral Brodňanský s kolektívom. Vchod do jaskyne bol v minulosti uzavretý, bohužiaľ vandali uzáver zničili. V roku 2014 v rámci hodnotenia krasového územia Kráľovianskeho meandra z hľadiska výstavby diaľnice D1 v úseku Turany – Hubová, bola Kráľovianska horná jaskyňa zameraná pracovníkmi Správy slovenských jaskýň. Pri tejto činnosti došlo k významnému objavu nových jaskynných priestorov. Týmto sa jaskyňa stala najväčšou a najvýznamnejšou jaskyňou tohto územia. V rokoch 1997 – 1999 tu vykonali chiropterologický prieskum Bobáková a Hapl (2002), od roku 2003 realizuje monitoring Flajs (2013).

1.1.3. Zhodnotenie súčasného stavu

Kráľovianska horná jaskyňa v Sokole je najväčšou a najvýznamnejšou jaskyňou krasového územia Kráľovianskeho meandra. V roku 2014 boli objavené nové časti jaskyne s bohatou sintrovou výzdobou. Z hľadiska zachovania celého biotopu jaskyne navrhujeme jaskyňu uzatvoriť.

1.2. Faktory a príčiny ohrozenia chráneného územia

Vchod je známy miestnemu obyvateľstvu ako aj širokej jaskyniarskej verejnosti. Preto je jaskyňa často navštevovaná a hrozí poškodenie jej priestorov, sintrovej výzdoby a živočíchov žijúcich v jaskyni.

1.3. Zhodnotenie vzťahu k územno-plánovacej dokumentácii regiónu a k dotknutým obciam

Územno-plánovacia dokumentácia pre obec Kráľovany nie je v rozpore s predkladaným programom záchrany.

Územím ostrohy Kráľovianskeho meandra je plánovaná trasa modifikovaného variantu VI diaľnice D1 Turany – Hubová.

2. Opatrenia na odstránenie príčin ohrozenia

2.1. V oblasti legislatívy

V súčasnosti nie je potrebná legislatívna úprava opatrení realizovaných v chránenom území.

2.2. V oblasti praktickej starostlivosti

Vchod do Kráľovianskej hornej jaskyne je známy miestnemu obyvateľstvu, v súčasnosti je bez funkčného uzáveru. Pri pohybe nepovolaných návštěvníkov v jej priestoroch môže dôjsť k narušeniu ekosystému jaskynných

priestorov. Z tohto hľadiska navrhujeme výrobu a osadenie nového mrežového uzáveru jaskyne s ponechaním vhodného vletového otvoru pre netopiere.

2.3. V oblasti monitoringu

Po vykonalých opatreniach zo strany Správy slovenských jaskyň, a to najmä v oblasti praktickej starostlivosti a monitoringu, je predpoklad, že v budúcnosti dôjde k zlepšeniu kvality celého ekosystému Kraľovianskej hornej jaskyne. Navrhujeme v dvojročnom trvaní monitorovať predmetné krasové územie 1-krát mesačne, a to dvomi členmi speleologickej strážnej služby. Ďalej navrhujeme monitorovať priestory jaskyne a príahlých krasových lokalít z hľadiska výskytu zimujúcich netopierov.

2.4. V oblasti výchovy a spolupráce s verejnosťou

Je potrebné oboznámiť verejnosť o hodnotách a zraniteľnosti tejto jaskyne. Túto činnosť môžu vykonávať odborní pracovníci Štátnej ochrany prírody ako aj členovia speleologickej strážnej služby.

2.5. Harmonogram opatrení (termíny, náklady a zodpovednosť za realizáciu)

Lokalita č.:	Názov:	Typ opatrenia:	Rok realizácie:	Zodpovedná organizácia:	Poznámka:
1	Kraľovianska horná jaskyňa v Sokole (Veľká Fatra)	1. Výroba a inštalácia uzáveru vo vchode jaskyne	2018	ŠOP SR – SSJ	
		2. Monitorovanie jaskyne a stavu uzáverov speleologickej strážnej službou	2017 – 2018	ŠOP SR – SSJ	Monitoring zabezpečený členmi speleologickej strážnej služby
		3. Chiropterologický monitoring	2017 – 2018	ŠOP SR – SSJ	

3. Záverečné údaje

3.1. Použité podklady a zdroje informácií

- Bella, P. – Herich, P. – Staník, P. (2014). Záverečná správa hodnotenia krasového územia Kraľovianskeho meandra z hľadiska výstavby diaľnice D1, archív Správy slovenských jaskyň
- Bella, P. – Hlaváčová, I. – Holubek, P. (2007). Zoznam jaskyň na Slovensku. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš, 1–364.
- Bobáková, L. – Hapl, E. (2002). Zimoviská netopierov Veľkej Fatry. Vespertilio, 6, 303–309.
- Brodňanský, J. (1969). Kraľovianska Horná jaskyňa v Sokole. Slovenský kras, 7, 87–88.
- Brodňanský, J. (1970). Podzemné krásy Oravy. Krásy Slovenska, 47, 6, 268–269.
- Flajs, T. (2013). Výsledky sčítaní netopierov na zimoviskách na území Národného parku Malá Fatra (2003 – 2014). Zborník Oravského múzea, 30, 311–322.
- Herich, P. (2014). Jaskyne masívu Sokola v Kraľovianskom meandri. Spravodaj SSS, 10–21.
- Višňovská, Z. – Papáč, V. (2014). Odborná správa z biologického prieskumu Kraľovianskych jaskyň. Manuskript, archív Správy slovenských jaskyň, Liptovský Mikuláš, 1 s.
- Zákon o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z.

4. Prílohy

4.1. Mapa priestorového rozčlenenia chráneného územia s lokalizáciou navrhovaných zásahov podľa katastrálnych a lesníckych máp

4.2. Prehľad foriem vlastníctva podľa druhov pozemkov

Jaskyne sú vo vlastníctve Slovenskej republiky a spravuje ich Štátna ochrana prírody, Správa slovenských jaskyň v Liptovskom Mikuláši. Vchod do Kraľovianskej hornej jaskyne v Sokole sa nachádza v katastrálnom území Kraľovany, na pozemku parcellné číslo 525/1 KN regisra "C", druh pozemku - lesné pozemky, list vlastníctva nezaložený.

4.3. Doklad o prerokovaní programu starostlivosti s vlastníkmi dotknutých pozemkov

4.4. Schvalbovací protokol

OKRESNÝ
ÚRAD
ŽILINA

Telefón
++421/041/ 507 6806

Fax
++421/041/507 6809

E-mail
Jan.Rybar2@minv.sk

Internet
www.minv.sk

IČO
00151866